

کجاوه ناهم‌لنگ

اثر

باستانی پاریزی

(محمد ابراهیم)

دکتر در تاریخ، استاد دانشکده ادبیات دانشگاه تهران

نسخه

سرشناسه	: باستانی پاریزی، محمدابراهیم، ۱۳۰۴-
عنوان و نام پدیدآور	: کجاوه ناهم لنگ / اثر باستانی پاریزی (محمدابراهیم).
مشخصات نشر	: تهران: علم، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۵۰۴ ص.
شابک	: 8 - 294 - 224 - 964 - 978
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
موضوع	: ادبیات فارسی -- مسائل متفرقه
موضوع	: ادبیات فارسی -- مقاله ها و خطابه ها
رده بندی کنگره	: ۳۱۳۹۰ ک.ب/۳۹۷۳ PIR
رده بندی دیویی	: ۸۶۸/۰۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۳۵۷۲۸۲

نسخه

کجاوه ناهم لنگ

محمدابراهیم باستانی پاریزی

چاپ اول ۱۳۹۰ ه.ش / ۲۰۱۱ م.

تیراژ: ۲۲۰۰ نسخه

حروفچینی: گنجینه

حروفنگار: ناهید کاوه

لینوگرافی: صدف

چاپ و صحافی: مهارت

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

شابک ۸-۲۹۴-۲۲۴-۹۶۴-۹۷۸

فهرست مندرجات

مقدمه

۱۳-۳۹

(۱) فکر و نگین صائب

(نیم کره چپ ادب، درخت لیموی میناب، سبک هندی، زاینده رود دوم، گلیم درویشانه هاتقی (۲۰)، کولی خانه به دوش تمدن، مینی صائب، طلسم قلعه فندهار، مبارزه کدخدای تبارزه (۳۰)، تریاک و آب آتش نازک، زخم خوش درد، بهار سرخ رونی)

۴۰

شعر (آلبوم)

۴۱-۸۳

(۲) دستیار خواجهگی

(درویشیزم، ما با شما قوم و خویشم (۵۰)، سوختگان سوخته چال، هزار کندوی عسل، شیخ محمود در کرمان، بدر روحانی پادشاه، بیمه زنان بیوه، ترک آباد هم - شهری است (۶۰)، شیوه عارف، دارالامان، اعتکاف در کرمان، ختنه لهراسب در کرمان، راه عبور از مسجد (۷۰)، نامه خواجه داماد کرمان، گرما از آفتاب لب بام، خواجهگان کشک خور، سفر در وطن، برج شمس)

۸۴-۱۲۴

(۳) امداد رفیقان امداد

(هشت الهفت، تاریخ چه می کند؟ انصاف حافظ، ترک و تاجیک مرید حافظ، آشتی با کمپیوتر، پیتزای دلیوری، علوم چرک تاب (۱۰۰)، اصحاب یک شنبه، هم کلاس های شیرازی، یاد امیرآباد به خیر، کریم پور و

قفل بزرگ، شق نهر از جوی شش پیر، قالی سرخ زیر پای شیخ (۱۱۰)،
فرصت دریافتی، نشان علمی فرصت، جانی که صد می‌شود چهل،
سیب زیر دنبه

۱۲۵-۲۰۹

دفتر بهروزی (شعر)

۴) کجاوه ناهم‌لنگ

(یکم بز قرمه سیر، ناشتانی آقاخانی، عسکر شترسوار، نعش در پوست
شتر، حاجی خان پرمدها، ما که ندادیم، مرخصی از خدمت خان،
کتاب نویسی در سیاهی دود، کرمانی که شاه اضافه دارد (۱۴۰)،
لشکر نویس کرمان، بادنجان قم، عرفان دختر عمه قزی، پانزده روز در
دربار پادشاه، های قرق - های قرق (۱۵۰)، قلیان حاجیه خانم، آرایش
تاج السلطنه، بلقیس بزرگ شده، بندگان ازان عروس، کرمانی
خورشیدی دوز، صیبه شاه، گوسفند شاخ طلا، دسته ترک‌ها آمد (۱۶۰)،
عروس توی دامن حاجیه خانم، بیچاره هندی خانم، وبا بیداد می‌کند،
خر بگیری سفر شاه، دخترها حق ندارند، کثیرالاولادها (۱۷۰)، سلسله
نسب تا یزدگرد، یقه پیراهن برای ولیعهد، مادر ولیعهد باید شاهزاده
باشد، مردی که آسیای پوتسدام را دید، سنگ قبر تاریخ ساز، تادو قدمی
خانه حاجیه خانم، دختری که نامزد کرد... (۱۸۰)، خاله خانم در بمبئی،
دو گوهر از یک صدف، حجة الاسلام هم، مگر مردم می‌گذارند؟ وای
بریک قلیان کش قهار، مجدد رأس مائه (۱۹۰)، رد پا تا دم خانه زیرسف،
امام در بمبئی، علویه ابراهیمی، سالارها و امام جمعه، کجاوه
ناهم‌لنگ (۲۰۰)، هیچ کس به بیوه قرض نمی‌دهد، این بچه‌ها کیستند؟
سگ بشو مادر مشو)

۵) سایه خوش عبدالآباد ۲۴۴-۲۱۱

(حاجی اسکندر، حاجی ملکشاه، حاج غیاث کُرت، تابوت در عرفات (۲۲۰)، اگر گل در دست داری، من مستطیع نیستم، حسن آباد چکنه، حاج باباخان کرمانی، مرمت سماور و قلیان، هزار و ششصد تومان پول (۲۳۰)، مریدان پیغمبر دزدان در راه‌اند، بندهای زیرجامه، نامه‌ها مشابه نیست، بار صندوق‌خانه را بردند (۲۴۰)، دانشجوی ترک و سفرنامه‌ها، حاج مهرباب خان و خانه خدا)

شهر: (برسنگ مزار) ۲۴۵

۶) اولین آشنائی ما با کانادا ۲۷۷-۲۴۶

(از تورینو تا نورنتو، صدهزار خروار غله، آب از سنگ به سنگ و از کوه به کوه، آتش در جنگل، طلا در سنگ رودخانه، طرانطو بالای مانطریال، مهاجرت اس اساس کانادا، راه حل ایرانی (۲۶۰)، شش دانگ آدم ۱۳ تومان، پنجاه تومان جباریه، کنیزک کرمان آزاد می‌شود، کنیز سیاه خوش چهره، مادیان دیرخواب، زودخیز (۲۷۰)، کنیز تاجرپسند گرجی، هفتاد میلیون گد و گدا، اولین چراغ بادی، برنجسمه داری، سوسوی چراغ کنگره‌ها)

شهر: غروب کارون ۲۷۸

۷) سماور نیکلا ۳۱۹-۲۷۹

(از عرش تا فرش، فیل خوابی ببیند، عکس - زن هم‌شوی نقاشی، از اسب پیاده شو، دعای سیفی، نرگس در آب، طایفه صیقل کارها، ییلاق قشلاق علم و هنر (۲۹۰)، سری بر بالای نیزه، زلزله در تاریخ، پیل‌ها همراه پیلان‌ها، موریانه و خم خسروی (۳۰۰)، جلایر حیف که کم‌پول است، مرغ‌ها هنرشناس‌تراند، اطاق در بسته و دیوارها، نقاشی کمک پزشک، عمادالملک یا شیخ علی میرزا (۳۱۰)، متاع کفر و دین، یک

تابلو مساوی پنج کشتی، از فرش تا به‌عرش، آفرین شاعر برنقاش،
چارقل سماور نیکلا)
شعر (شیخ عرب) ۳۲۰

۸) بساز بفروش اهل سیاست ۳۲۱-۳۷۴

(خانه حاج آقا رحیم، ابتکار آقا محمدخان، وقتی که آتش سیاست زبانه می‌کشد، از کوزه همان برون تراود، مثنی حسن از همه پولدارتر (۳۳۰)، کشتی بان را سیاست دگر آمد، خواهرم - بمیرم برات، چادری که در کربلا تبرک شده بود، کرمانی‌ها پناهنده را لو نمی‌دهند، صندوقخانه جناب اشرف، شامپانی استالین‌شکن، کامیون‌ها سپر به‌سپر، سهم پسر بخش قوام (۳۴۰)، سیاست چیست؟ سه ستاره نبود - پنج ستاره بود، شمشیر علی و ایل سنجابی، آب و هوای نیل سازگار نیست (۳۵۰)، جایی که نباید حقیقت را گفت، خزان در بند، در کنار دریاچه لمان، هرکسی کار خودش - بار خودش، آبی که به‌سنگ می‌خورد، حساب به‌دینار، خاستگاه خانوادگی، از بدو شباب تا ختم شیب (۳۶۰)، کشتی بان آخرین نفر است، نعل پراندن - با عدم انضباط، خانه بردوشان، کثلت مار و خرچنگ، من با تانک آمدم، خانه‌داران خانه‌پرداز (۳۷۰)، ریسک کن - توپ زن، بساز بفروش).

شعر (خزان در بند) ۳۷۴

۹) شما برای بخشش ما دعا کنید ۳۷۵-۴۵۳

(کارگاه شعر شب‌زنده‌دار، تحصیل حاصل - حاصل تحصیل، مازندران در شاهنامه (۳۸۰)، ترانه‌های باقرا، سعدی و ثروتمند راه فلفل، انجیر معبد هزار ساله، اسناد طبقه‌بندی شده سعدی، درخت‌ها هم قهر می‌کنند، در وادی هفت واد (۳۹۰)، سه خروار فلفل دارچین در عروسی، دولت دولت‌آبادی، کار بی‌کاری، شاهنامه‌خوانی در ماوراء بحار، ناله زار

بی ستون، شکم توپ را پاره می کند، معبّا یا معصّا (۴۰۰)، هم کجاوه ها،
 ترکان پارسی گو، سورپریز یا سورپاریزی، کلیله شهر، شیطان در فصل
 نری انداز، میرزا میرزا رفتن (۴۱۰)، هوانوردی سلیمان نبی، مجسمه هیچ
 تناولی، یابوی پرخور کم دو، نیشکر حاصل مصر، بس قفل که بنگری
 کلید است، یزید و بایزید، امت واحده اوزی، کلاتتری خواجگان، پرویزه
 (۴۲۰)، جو - هفت من یک قران، رعیت - این طور - تمام می شود، قربّه
 الی الله، خارچین ممنوع، انجمن اثنی عشری، مقتل خوانین گراش،
 حق الخراج سردار مختار ملت (۴۳۰)، مهاجرت دسته جمعی، دو شقه
 تنی پسر تاجر، بنفشه ها به موسیقی گوش می دهند، خیال سفر هند، پنج
 هزار من کتیرا، میم خانه اولاد چنگیز، وقف پابرهنه (۴۴۰)، کیمیاگر
 عصر، مخلص و حبیب او هو، سجاده بر آفتاب افکندن، دریا زیر پای
 ماست، کارگران سیاه سزاهد را جا می گذارند، نور بر روی آب راه می رود،
 شما هم دعا کنید (۴۵۰)

۴۵۴

شعر قرن اتم، مین کاری

۴۵۷-۵۰۴

نام یاب

کجاوه نام گذ
بوی شربتا بر بند کجاوه
کز چرخ طیان گشت همی رایت کاوه
بر شاخ سنجبر خاست آدای چلاوه
بگذر به شتاب اندر از رود سکان
در دیدن من بگر دریا چه سان
در سینام آتشده پارس پدیدار

من به چشم خودم کجاوه را ندیدم - چون در کوهسان با رسم کجاوه کرایه نمود، دلی
عکس آنرا دیدم - در طاعتی که کعبه در آن چوب دانی و پیراهن که یک کم بر گشت
در آن می نشست - در طاعتی که بر شتر یا غری می نماند و سفرای دور در آن می نشست
فناهی که دو سانسج سنگ و کعبه می نماند - بودند لاری بر ساروان و شتر کهنه چنان و باریک
می شد - کرایه این چور بار را کجاوه نام گذ می خوانند

در کوهسان، آنجا که بار جاز و درنده را برای گم کردن تیر می آید و در کوشش
می کنند و در سنگ بار هم وزن باشد، دلی عکس این طور نمی شود و در آن حرکات فریاد
کلی می شود - چهار واحد نامبار یک که سنگ در طاعت یک می گذارند - اگر باز این واحد
سنگین تر می شود، که سنگ بگوی آن واحد می گذارند و اگر که در حق به حاضری رسید
بار را خالی می کرد - یک تنبار که یک سنگ هم به زنی می گذارند - این لاری برای می نماند
و تر از داران بازرجم به صورت پاره سنگ لاری بود - به هر حال معتقد این
معتقد که نام ترکیب کجاوه نام گذ بود - که در کتاب هم لاری رفته - و این عنوان
برای ماهگونی زن در در زمانه شوی نیز مصداق می یافته است - و عنوان کتاب
من از مقاله ای گرفته شد - که در همین کتاب آمده است

اما مشرب الیها که فراموشی کنی از شاعرا، ای طعنه اوست که سرچشما را از
مشروطه سرورینده، و بسیر از چهل بند دارد، که کمی دیگر از بندهای او اینست:

مرغان بهاری را معمار بر چو در اوراق دیباچه را طوطا در جود
گلستان گلشن و آیه به گلزار چو در گلستان ز پی یوسف بسیار و چو در
معاذت الله او را سوسه از آر کشیدند یاران بغرض خشنود و اختیار خود
آتش ز فرو کشیدند، درینجا از خود یاد

و یک بند آن شاعر به یکی گوشت ایوان در عالم بین الهیات گوید
مایم که از پادشاهان حاج گرفتیم زان پس که از ایشان نکرد حاج گرفتیم
دیهم و سر بر از کرد حاج گرفتیم احوال و ذعار ایشان ما را حاج گرفتیم
وز بیکرمان دیبه دیباچه گرفتیم مایم که از دنیا احوال گرفتیم
و اندیشه کمزیم ز طوفان وز تیار
به هر حال گرمی با بعضی لغات بند آخر خوانی نیست، و این دو حدیثی هم در حدیث
آری این ترجیع بند را به دست آمدند و صفا بخوانند. مقدم درینجا اشاره به کجا دهید
و اینکه چه موقعی در خانه سفرای قبل از خراج از مجلسی است.

انقضا، ۱۳۸۹ - ۲۰۱۱ - باستان پاریزی

فهرست تصاویر

۲۶۳	سند گلزاره	۲۵	صائب تبریزی
۲۶۹	نامه نظام السلطنه	۳۳	قبر صائب در اصفهان
۲۷۵/۲۴۹	صفحه وقایع اتفاقیه	۴۵	مزار شیخ محمود
۲۸۵	تصویری از پیل مال	۴۹	صفحه گلشن راز
۲۹۵	سری بالای نیزه	۵۷	صفحه‌ای از مجموعه ناصری
۳۰۱	خسروخان	۶۹	بشر حافی
۳۰۷	صفحه تذکره آذر	۷۷	تذکره خواجه علی
۳۱۹/۳۱۷	یک سماور نیکلا	۸۲	ساختمان دادرس
۳۴۱	یادداشت قوام السلطنه	۸۲	عقدنامه کل زین العابدین
۳۶۳	دیوار خانه ما در پاریز	۸۹	مجلس تجلیل از امداد
۳۷۹	در باغ نشاط	۹۹	باز هم مجلس امداد
۳۸۵	بازرگان کیش در گلستان سعدی	۱۱۷	نامه فرصت الدوله
۳۹۱	اندیشه جای پای سعدی	۱۲۱	فرصت در انجمن ادبی شیراز
۴۰۳	آی دورت بگردم	۱۲۹	خط سیر حج خانم کرمانی
۴۰۹	گاو دوکوهانه غزگار	۱۴۹	مریض خانه نوریه
۴۱۵	نوشته کلید طلائی	۱۸۳	خوانین قاجار
۴۴۵	حق الارتزاق خواجه کریم الدین	۱۹۳	یادداشت شیرازی
۴۴۹	هفت برکه اوز	۲۰۳	کجاوه
۴۵۱	تولستوی عارف روسی	۲۲۹	سفرنامه حاجی باباخان
۴۵۳	تمبر آقاسید عبدالحسین	۲۴۳	صفحه‌ای از کتاب اسراء الشوفی
		۲۵۱	نقشه کانادای شرقی